

A detailed illustration of a snow leopard walking through a snowy, mountainous landscape. The leopard is shown in profile, moving from left to right. Its fur is thick and covered in dark, irregular spots and rosettes. The background is a soft, white snow-covered terrain with some faint outlines of mountains or hills. The overall tone is bright and wintry.

Sylvain
LA Tesson
PANTERA
DE LES
NEUS

TRADUCCIÓ DE
JORDI MARTÍN LLORET

 Angle Editorial

«Una història d'aventures que sembla una recerca espiritual.
Un elogi de la paciència, la naturalesa salvatge i la bellesa.»

— François Busnel, *La Grande Librairie*

«Sylvain Tesson està a l'aguait. Està esperant una aparició:
la de la pantera de les neus. Hi ha set de purificació i d'absolut
en aquesta recerca. L'escriptor viu al món com un poeta.»

— Étienne de Montety, *Le Figaro Littéraire*

«La història de l'expedició de Sylvain Tesson al Tibet és un bell cant
d'admiració per la natura i els animals, una obra sovint lírica en què,
malgrat tot, la preocupació del viatger per ser veritable i precís es
manté constant.» — Bernard Pivot, *Le Journal du Dimanche*

«El seu millor llibre, un regal de lectura!»

— Frédéric Pagès, *Le Canard Enchaîné*

«És bo que un autor tan llegit recordi en veu alta i clara
alguns fets obvis sobre la bellesa d'un món que ens depassa.»

— Grégoire Leménager, *L'Obs*

«Un elogi de la lentitud, la paciència, el silenci, l'amor tendre.»

— Éric de Kermel, *La Croix*

«Dens, erudit, sensible i alegre. L'antídot perfecte contra
el frenesí actual.» — Marie Chaudey, *La Vie*

LA PANTERA DE LES NEUS

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Títol original:

La panthère des neiges

© Éditions Gallimard, París, 2019

© 2021 Jordi Martín Lloret, per la traducció

© Vincent Munier, per la foto reproduïda
a la pàgina 124

© SuperStock/agefotostock, per la foto de portada

© 9 Grup Editorial, per l'edició
Angle Editorial
c. Mallorca, 314, 1r 2a B
08037 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Primera edició: gener de 2021

ISBN: 978-84-18197-42-0

DL B 21831-2020

Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la incorporació a un sistema informàtic,
ni la transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Sylvain Tesson

La pantera de les neus

Traducció de Jordi Martín Lloret

A la mare d'un cadell de lleó

«Totes les femelles són menys valentes que els mascles, tret de l'ossa i la pantera: les femelles d'aquestes espècies semblen més valentes.»

ARISTÒTIL, Història dels animals, IX

TAULA

<i>Pròleg</i>	15
I. L'ACOSTAMENT	21
<i>El motiu, 23 – El centre, 26 – El cercle, 29 – El iac, 31 – El llop, 36 – La bellesa, 39 – La mediocritat, 42 – La vida, 44 – La presència, 47 – La senzillesa, 50 – L'ordre, 53</i>	
II. L'ATRI	59
<i>L'evolució dels espais, 61 – L'únic i el múltiple, 66 – L'instint i la raó, 68 – La Terra i la carn, 73</i>	
III. L'APARICIÓ	77
<i>Res més que els animals, 81 – L'amor als glacis, 86 – L'amor al bosc, 89 – Un gat en una gorja, 95 – Les arts i les bèsties, 99 – La primera aparició, 105 – Ajeure's en l'espaitemps, 109 – Paraules per al món, 115 – El pacte de la renúncia, 117 – Els nens de la vall, 121 – La segona aparició, 126 – La part de les bèsties, 131 – El sacrifici del iac, 133 – La por de la foscor, 136 – La tercera aparició, 141 – Consentir el món, 144 – L'última aparició, 149 – L'etern retorn de l'etern retorn, 151 – La deú separada, 153 – A la primera sopa, 157 – Potser que tornem!, 160 – La consolació del salvatge, 162 – La cara oculta, 165</i>	

Cap a Golmud

QUINGHAI

0 40 80 km

Itinerari de l'autor febrer de 2018 (en cotxe)

Fonts del Mekong 5.200 m

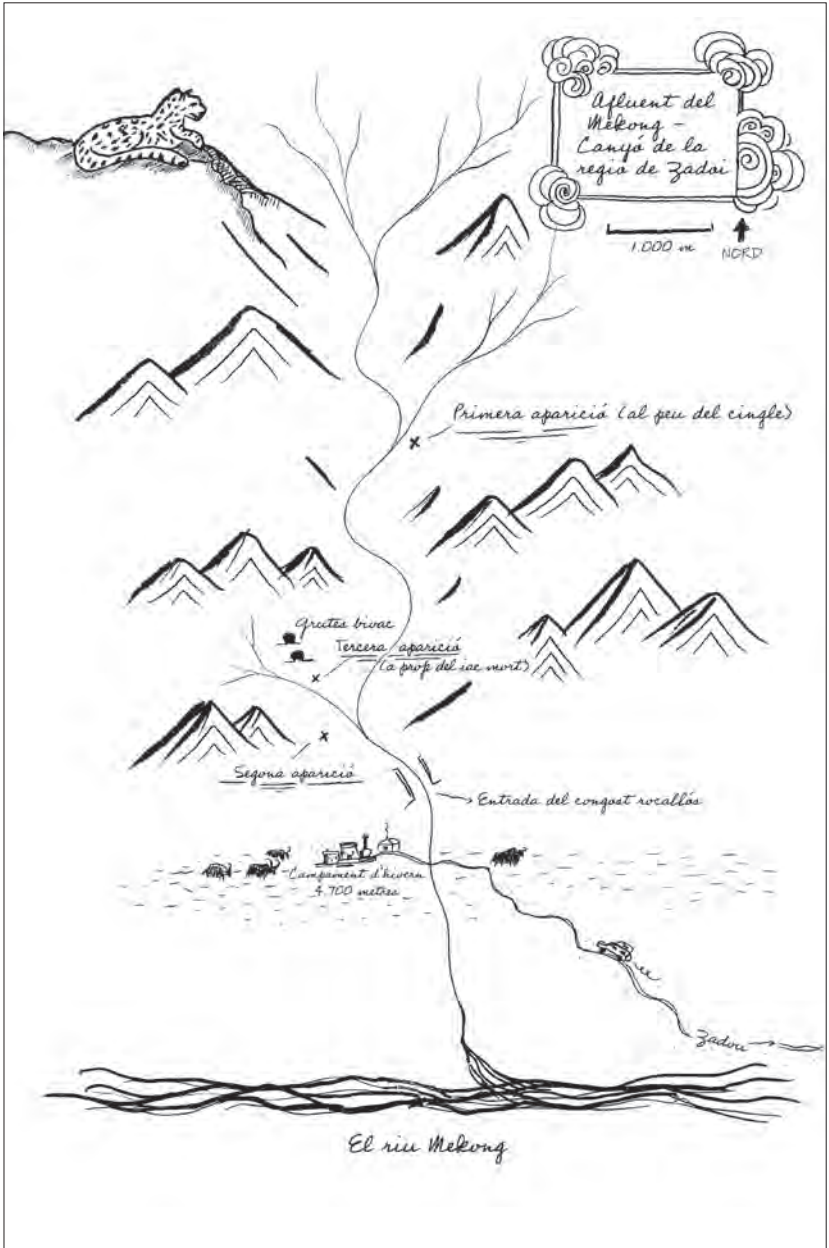
Canyó-afluent del Mekong (vegeu mapa següent)

Zadoi

YUSHU 3.700 m

El Mekong

CHENGDU

Pròleg

L'havia conegut un dia de Pasqua, durant una projecció de la seva pel·lícula sobre el llop d'Abissínia. M'havia parlat de la inabastabilitat dels animals i d'aquesta virtut suprema: la paciència. M'havia explicat la seva vida de fotògraf animalista i m'havia detallat les tècniques de l'aguait. Era un art fràgil i refinat que consistia a camuflar-se en la natura per esperar una bèstia que mai no era segur que aparegués. Hi havia moltes possibilitats de tornar-se'n amb les mans buides. Aquesta acceptació de la incertesa em semblava molt noble, i per tant antimoderna.

Tan aficionat com era jo a recórrer camins i carreteres, m'avindria a passar hores immòbil i en silenci?

Agotzonat entre les ortigues, obeïa en Munier: ni un gest, ni un soroll. Podia respirar, era l'única vulgaritat permesa. A les ciutats m'havia acostumat a garlar de qualsevol cosa. El més difícil era callar. Els cigars estaven proscrius. «Ja fumarem després, en un talús del riu, nit i boira!», havia dit en Munier. La perspectiva de fumar-se un havà a la vora del Mosel·la ajudava a suportar la posició del guaita ajagut.

Els ocells a l'emparrat estriaven l'aire del vespre. La vida

esclatava. Els ocells no pertorbaven l'esperit del lloc. Sent com eren part d'aquell món, no n'alteraven l'ordre. La bellesa era allò. El riu corria a cent metres d'allà. Esquadrons d'espíadimonis volaven per damunt de la superfície, carnívors. A la riba oest, un falcó mostatxut encapçalava ràtzies. Vol hieràtic, precís, mortal: un Stuka.

No era el moment de deixar-se distreure: dos adults sortien del cau.

Fins a la nit allò va ser una barreja de gràcia, comicitat i autoritat. Devien haver fet un senyal, els dos teixons? Van aparèixer quatre caps i unes ombres van sortir disparades de les galeries. Els jocs del crepuscle havien començat. Estàvem apostats a deu metres i les bèsties no ens veien. Els teixons joves s'esbatussaven, escalaven el terraplè, queien al clot, es mossegaven la nuca i rebien el carxot d'un adult que s'encarregava de restablir el bon comportament en aquell circ del vespre. Les pells negres i ratllades de tres corretges d'ivori desapareixien entre el fullatge i ressorgien més lluny. Les bèsties es preparaven per furetejar pels camps i pels marges. S'escalfaven abans de la nit.

De tant en tant, un dels teixons s'acostava a la nostra posició i allargava el llarg perfil, que es reenquadrava de cara amb un moviment del cap. Les franges fosques on s'allotjaven els ulls dibuixaven dos regalims malenconiosos. Continuava avançant, se li distingien les potes plantígrades, potents, corbades cap endins. Les urpes deixaven en el sòl de França aquelles empremtes d'ossos petits que certa raça d'homes força inepta per jutjar-se a si mateixa identificava com a petjades d'«animals danyosos».

Era el primer cop que m'apostava tan tranquil·lament, amb l'esperança de veure alguna cosa. No em reconeixia! Fins aleshores, havia corregut des de Iacútia fins a Sena i Oise, obeint tres principis:

Com que l'imprevist no ve mai tot sol, cal empaitar-lo pertot.

El moviment fecunda la inspiració.

L'avorriment no passa tan de pressa com un home atrafegat.

Total, que estava convençut que hi havia una relació entre la distància i l'interès dels esdeveniments. Considerava la immobilitat un assaig general de la mort. Per deferència amb la meua mare, que descansava al seu panteó a la vora del Sena, vagarejava amb frenesia —el dissabte a la muntanya i el diumenge a la platja—, sense parar esment en el que passava al meu voltant. Com pot ser que, després de milers de quilòmetres de viatges, et trobis un dia amb la barbata entre les herbes, a la vora d'un clot?

Al meu costat, en Vincent Munier fotografiava els teixons. La massa de músculs dissimulada per la roba de camuflatge se li confonia amb la vegetació, però el perfil encara se li retallava sota la llum dèbil. Exhibia un rostre de contorns francs i arestes llargues, esculpit per donar ordres, un nas que donava als asiàtics motius de befa, una barbata escultural i una mirada molt dolça. Un bon gegant.

M'havia parlat de la seva infantesa, de quan ell i el seu pare havien anat a amagar-se sota una pícea per assistir a l'enlairament del rei, és a dir, del gran gall fer; de com el pare ensenyava al fill el que prometia el silenci; de com el fill des-

cobria el valor de les nits a la terra glaçada; de com el pare explicava que l'aparició d'una bèstia representa la recompensa més bonica que la vida pot oferir a l'amor per la vida; de com el fill començava a parar aguait, desentranyava tot sol els secrets de l'organització del món i aprenia a enquadrar l'enlairament d'un enganyapastors; de com el pare descobria les fotografies artístiques del fill. El Munier de quaranta anys, al meu costat, havia nascut en la nit dels Vosges. S'havia convertit en el fotògraf animalista més important de la seva època. Les seves imatges de llops, d'ossos i de grues impecables es venien a Nova York.

«Tesson, et portaré a veure teixons al bosc», m'havia dit, i jo havia acceptat perquè no es refusa la invitació d'un artista al seu taller. Ell no sabia que *Tesson* significa teixó en francès antic. Encara s'utilitzava l'expressió en els patuesos de l'oest de França i de Picardia. «Tesson» havia nascut de la deformació del *taxos* llatí, del qual provenien les paraules *taxonomia*, ciència de la classificació dels animals, i *taxidèrmia*, art de dissecar les bèsties (aficionat com és l'home a escorxar el que acaba d'anomenar). Als mapes de l'estat major de França s'hi trobaven «teixoneres», noms de paratges campestres que portaven el record de massacres. Perquè el teixó era odiat als camps i irrimediablement destruït. Se'l fumava i se'l matava. Es mereixia l'acarnissament dels homes? Era un ésser taciturn, una bèstia de la nit i de la solitud. Demanava una vida dissimulada, regnava sobre l'ombra, no suportava les visites. Sabia que la pau es defensa. Sortia de nit dels seus refugis i hi tornava a punta de dia. Com hauria supor-

tat l'home l'existència d'un tòtem de la discreció que erigia la distància en virtut i feia honor al silenci? Les fitxes zoològiques descrivien el teixó com a «monògam i sedentari». L'etimologia em lligava a l'animal, però jo no m'havia conformat a la seva naturalesa.

Va caure la nit, les bèsties es van repartir entre els matolls, se sentia fregadissa. En Munier es devia haver adonat de la meua alegria. Considerava aquelles hores una de les nits més boniques de la meua vida. Acabava de conèixer una colla d'éssers vius totalment sobirans. Ells no lluitaven per fugir de la seva condició. Vam tornar a la carretera pel marge. Havia esclafat els cigars dins la butxaca.

—Hi ha una bèstia al Tibet que fa sis anys que empaito —va dir en Munier—. Viu als altiplans. Cal fer acostaments llargs per veure-la. Aquest hivern hi torno, vine amb mi.

—Qui és?

—La pantera de les neus —va contestar-me.

—Em pensava que s'havia extingit —vaig dir.

—Això és el que ella vol fer creure.

PRIMERA PART

L'ACOSTAMENT

El motiu

Com les monitores d'esquí tiroleses, la pantera de les neus fa l'amor en paisatges nevats. Al mes de febrer està en zel. Vestida amb pells, viu en el cristall. Els mascles lluiten, les femelles s'ofereixen, les parelles es criden. En Munier ja m'havia avisat: si volíem tenir cap possibilitat de veure-la, calia buscar-la en ple hivern, a quatre o cinc mil metres d'altitud. Intentaré compensar les molèsties de l'hivern amb les alegries de l'aparició. La Bernadeta Sobirós havia fet servir aquesta tècnica a la cova de Lorda. Segurament la pastoreta havia tingut fred als genolls, però l'espectacle d'una verge amb el seu halo devia pagar totes les penes.

«Pantera», el nom dringava com un adreç. No hi havia cap garantia de trobar-ne una. L'aguait és una aposta: se surt cap a les bèsties, es pot fracassar. Hi ha qui no se'n sent quan això passa i es delecta en l'espera. Per a això, cal tenir un esperit filosòfic propens a l'esperança. Per desgràcia, jo no era d'aquesta mena. Jo volia veure la bèstia tot i que, per correcció, no confessava a en Munier les meves impaciències.

Les panteres de les neus eren arreu víctimes de la caça furtiva. Un altre motiu per fer el viatge. Aniríem al capçal d'un ésser ferit.

En Munier m'havia ensenyat les fotografies de les estades anteriors. La bèstia conjuminava la potència amb la gràcia. Els reflexos li electritzaven el pelatge, les potes s'eixamplaven en platerets, la cua desmesurada feia de pèndol. S'havia adaptat per viure en indrets inhabitable i per grimpar als cingles. Era l'esperit de la muntanya, que havia baixat a visitar la Terra, una vella habitant que la ràbia humana havia fet retrocedir cap a les perifèries.

Associava l'animal a una persona: a una dona que ja no vindria enlloc amb mi. Era una noia dels boscos, reina de les fonts, amiga de les bèsties. L'havia estimada, l'havia perduda. A través d'una visió de la ment infantil i inútil, associava el seu record a un animal inaccessible. Síndrome banal: trobes a faltar un ésser, el món n'adopta la forma. Si arribava a trobar l'animal, més endavant li diria que era ella a qui havia vist un dia d'hivern a l'altiplà blanc. Allò era pensament màgic. Tenia por de semblar ridícul. De moment, no en deia ni una paraula als amics. No parava de pensar-hi.

Érem al principi de febrer. Per alleugerir l'equipatge, vaig cometre l'error de posar-me tot l'equip d'alta muntanya. Vaig pujar al tren de rodalia parisenc en direcció a l'aeroport vestit amb la jaqueta àrtica i les botes de l'exèrcit xinès model «caminada llarga». Al vagó ocupat per uns agraciats cavallers peuls de trista figura i un moldovalac que destrossava Brahms amb un acordió, a qui miraven era a mi perquè la meva roba desentonava. L'exotisme s'havia desplaçat.

Ens vam enlairar. Definició del progrés (i per tant de la tristesa): recórrer en deu hores la mateixa distància que a Marco Polo li havia costat quatre anys. Molt mundà, en Munier va fer les presentacions al cel. Vaig saludar els dos amics amb qui havia de passar un mes: la Marie, la noia del cos flexible, nòvia d'en Munier, cineasta animalista enamorada de la vida salvatge i dels esports ràpids, i en Léo, el dels ulls hipermetrops, els cabells esbullats i el pensament profund, i per tant silenciós. La Marie havia fet una pel·lícula sobre el llop i una altra sobre el linx, bèsties en temps de descompte. En volia rodar una altra sobre els seus dos amors: les panteres i en Munier. Dos anys abans, en Léo havia interromput la tesi de filosofia per fer d'ajudant de camp d'en Munier. Al Tibet, en Munier necessitava camàlics per a la instal·lació dels aguait, l'ajust de les càmeres i les llargues nits. Com que jo no podia carregar pes per culpa d'una columna vertebral delicada, i com que no tenia cap competència fotogràfica ni experiència localitzant pistes d'animals, no sabia quina seria la meva funció. El meu deure era no fer endarrerir ningú ni esternudar si la pantera es deixava veure. M'oferien el Tibet amb safata. Me n'anava a buscar una bèstia invisible amb l'artista més ben plantat, amb una lloba humana d'ulls de lapislàtzuli i amb un filòsof reflexiu.

—Som la «Banda dels Quatre» —vaig dir mentre l'avió aterrava a la Xina.

Si més no, jo aportaria els acudits.

El centre

Vam aterrar a l'extrem orient del Tibet, a la província administrativa de Quinghai. El poble de Yushu encimbellava els seus trams grisos a 3.600 metres d'altitud. L'any 2010, un terratrèmol l'havia arrasat.

En menys de deu anys la monstruosa energia xinesa havia terraplenat la runa i ho havia reconstruït tot. Els fanals s'arregleraven amb tiralínies i il·luminaven una parcel·la de formigó perfectament llisa. Els cotxes circulaven lentament, silenciosos, per les avingudes de l'escaquer. La vila-caserna anticipava el futur de l'obra mundial permanent.

Van caldre tres dies per travessar el Tibet oriental amb cotxe. Fèiem cap al sud de les muntanyes del Kunlun, a la vora de l'altiplà del Changtang. En Munier hi coneixia estepes de caça abundant.

—Agafarem la carretera de Golmud a Lhasa —m'havia dit a l'avió—, arribarem fins al poble de Budong Qan, seguint la via fèrria.

—I en acabat?

—Ens endinsarem cap a l'oest al peu de la serralada del Kunlun, fins a la «vall dels iacs».

—És el nom autèntic?

—És el que li he posat jo.

Jo prenia notes a les meves llibretes negres. En Munier em va fer prometre que si escrivia un llibre no hi posaria els noms exactes dels llocs. Ells tenien els seus secrets. Si nosaltres els revelàvem, vindrien els caçadors a buidar-los. Ens vam acostumar a designar els indrets amb els termes d'una geografia poètica, personal, suficientment inventada per enterbolir les pistes però prou gràfica per continuar sent precisa: «vall dels llops, llac del Tao, cova del mufló». A partir d'aquell moment el Tibet dibuixaria en mi el mapa dels records, menys precís que els atlas, apel·lant més als somnis, protegint el refugi de les bèsties.

Circulàvem cap al nord-oest a través dels esglaons tallats de massissos. Les collades se succeïen, bonys pelats pels ramats, a 5.000 metres d'altitud. L'hivern estampava escadusseres clapes blanques sobre planures on el vent s'acarnissava. Les congestes amb prou feines suavitzaven els afloraments.

Segurament tot d'ulls ferotges ens observaven des de les crestes, però quan vas amb cotxe no contemples res més que el teu reflex al vidre de la finestreta. No vaig veure ni un llop i el vent bufava amb força.

L'aire feia olor de metall, aquella duresa no convidava a res. Ni al vagareig ni al retorn.

El govern xinès havia acomplert el vell projecte de control del Tibet. Pequín ja no es dedicava a perseguir els monjos. Per ocupar un espai, hi ha un principi més eficaç que la coacció: el desenvolupament humanitari i l'ordenació del

territori. L'estat central aporta el confort, la rebel·lió s'apai-
vaga. En cas de revolta camperola, les autoritats s'exclamen:
«Com pot ser? Un aixecament? Mentre construïm escoles?». Lenin ja havia provat aquell mètode, feia cent anys, amb la seva «electrificació del país». Pequín havia escollit aquesta estratègia als anys vuitanta. La logorrea de la Revolució havia deixat lloc a la logística. L'objectiu era semblant: el control de l'entorn.

La carretera travessava els cursos d'aigua sobre ponts nous de trinca. Unes antenes telefòniques coronaven els cims.

El poder central multiplicava les obres. Una línia de ferrocarril sabrejava fins i tot el vell Tibet del nord al sud. Lhasa, ciutat tancada als estrangers fins a mitjan segle xx, ara es trobava a quaranta hores de tren de Pequín. El retrat del president xinès Xi Jinping s'exhibia en uns plafons: «Estimats amics», donaven a entendre els eslògans, «us porto el progrés, calleu!». Jack London ja ho havia resumit l'any 1902: «Qui alimenta un home n'és l'amo».

Vam deixar enrere pobles de colons on uns cubs de ciment arreceraven xinesos vestits de caqui i tibetans amb granotes de treball que confirmaven que la modernitat és la pauperització del passat.

Mentrestant, els déus es retiraven, i les bèsties també. Com havíem de trobar cap linx en aquelles valls de martells pneumàtics?

El cercle

Ens acostàvem a la via fèrria, jo dormisquejava a l'aire lívid. El Tibet tenia la pell en carn viva. Anàvem per una geografia de ribots granítics i de plaques de terra. A fora, un sol de sanatori elevava a vegades el termòstat per damunt dels vint graus sota zero. Per manca de gust pels aquarteraments, no ens aturàvem mai als pobles del front pioner xinès, preferíem els monestirs. Al pati d'un temple budista, a la perifèria de Yushu, havíem assistit als grans aplecs dels pelegrins davant dels altars fumejants d'encens. Hi havia piles de plaques de pissarra gravades amb el mantra budista: «Hola, joia de la flor de lotus».

Els tibetans circulaven al voltant d'aquells monticles, accionant amb la mà les rodes de pregària portàtils. Una nena em va regalar el seu rosari, que em dedicaria a esgranar durant un mes. Un iac cobert amb un abric de l'exèrcit mastegava cartró, l'únic ésser viu immòbil. Per adquirir mèrits en el cicle de les reencarnacions, uns penitents artrítics i engarlandats amb escròfules s'arrossegaven per la pols, amb les mans protegides per uns patins de fusta. L'aire feia

puddor de mort i d'orina. Els fidels giraven, esperant que passés aquella vida. A vegades s'avançava en la rotllana un grup de cavallers de l'altiplà, amb pintes de Kurt Cobain —sobrepellís de pell, Ray-Ban i barret de cowboy—, cavallers dels grans cavallets macabres. Com a tots els gitanos il·lustres, als tibetans els agrada la sang, l'or, les joies i les armes. Aquells anaven sense fusells ni punyals. Pequín havia prohibit la tinença d'armes, prou abans dels anys 2000. El desarmament civil havia estat bo per als animals salvatges: es disparava menys a les panteres. Però des del punt de vista psicològic, l'efecte resultava desastrós perquè un mosqueter sense espasa és un rei nu.

—Aquest mareig, aquestes rotllanes. Semblen voltors per damunt d'un cadàver —vaig dir.

—El sol i la mort —va dir en Léo—, la podridura i la vida, la sang a la neu: el món és una roda.

En els viatges cal emportar-se sempre un filòsof.